

3313

347.62
(436-89)
(094.5)

ОРНИК ЗАКОНА

Одручје БББ. и Међумурје
СВЕСКА 10.

ЗАКОН

О

БРАЧНОМ ПРАВУ

(XXXI:1894.)

И

ОДНОСНА СУДСКА ПРАКСА.

ДРУГО ИЗДАЊЕ.

Превео и средно:

Др. НИКОЛА Ј. ИГЊАТОВИЋ

председник Апелационог Суда

и председник Одбора за испитивање адвокатских при-
правника у Новом Саду.

6.9. 1922

ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ ГРУЈИЋА — НОВИ САД

Јуни 6,

3877

Законски чланак XXXI: 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ.

ПРВА ГЛАВА.

Веридба.

§. 1. Из веридбе не потиче право на тужбу ради склапања брака.

§. 2. Ништаван је сваки уговор о каквом давању за тај случај, ако вереници не би склопили брак.

§. 3. Онај вереник, који је без основаног разлога одустао од веридбе или који је другом заручном другу пружио основаног узрока, да одустане, дужан је да другој странци и њезиним рођацима накнади штету до висине издатака, учињених у целин склапања брака, и дужан је да у природи врати оно, што му је заручни друг или рођак овога поводом намераваног склапања брака или у знак веридбе даровао, или ако овоме не би било места, да накнади вредност у колико се је обогатио; даровно обећање пак, које је учињено од стране другог вереника или његова рођака, обзиром на наумљено склапање брака, губи важност.

Заручник, чија је пословна способност ограничена била у време веридбе, само је онда дужан дати одштету ако је на веридбу пристао његов законски заступник.

Судска пракса. §. 2. не може се применити на тужбе, којима је сврха да суд изрекче, да су неважна давања учињена под условом и у нади, да ће се склопити брак, као

и да се пређашње стање успостави из разлога, што услов није уследио. (К. 7429:1905.)

§. 3. не искључује, да се онај вереник, који је без основаног разлога одустао од веридбе, по општим приватно-правним прописима позове на одговорност и за другу штету, коју је у вези са својим обећањем да ће склопити брак, намерно проузроковао другом заручнику својим делом или пропуштајем. (К. 4208/1908.)

Међу трошкове, које има да накнади онај вереник, који је без основаног узрока одустао од веридбе, спада трошак око заручне гоазе и угошћења, као и цена оних предмета опреме, који су набављени искључиво обзиром на намљени брак. (К. 5882/1904.)

Обећање у погледу склапања брака, дато жени, која живи у законитом браку, коси се са добрим моралом, те тако из њега не потиче обавеза. (К. 845/1914.)

§. 4. Право на накнаду штете и повратак само онда може бити предметом уступања, принудног извршења и наследства, ако је на то овлашћени подигао тужбу.

§. 5. Тужбе, засноване на §-у 3., застаревају за годину дана, рачунајући од дана одустајања од веридбе.

ДРУГА ГЛАВА.

Брачне сметње.

§. 6. Не може ступити у брак лице, које нема пословне способности (§. 127.)

§. 7. Лице неразвијеног доба не може склапати брак.

Доба развијености постизава мушко кад наврши осамнаесту, а женско кад наврши шеснаесту годину живота.

Министар правде може дати ослобођење.

Види: §. 9. 10. посл. зач. §-а 44. §. 51. тач. а) §-а 56. тач. а) §-а 57. тач. а) §-а 61. 63. 66. 69.

§. 8. Малодобник не може ступити у брак без пристајка његова законита заступника.

За ступање у брак малодобника испод двадесет година, ако његов законити заступник није на то овлашћени родитељ, потребан је пристанак још и овога, а ако нема родитеља, потребно је одобрење сирочадске власти. Није потребно ово одобрење, ако је законити заступник деда малодобника.

Ако законити заступник или родитељ ускрати пристанак, замењује га пристанак сирочадске власти.

§. 9. За давање пристајка овлашћен је отац, ако отац нема или ако је дете незаконито, тада мати.

Ако су родитељи растављени од постеље и стола, или ако им је разведен брак, мати је овлашћена да даде пристанак у погледу оног детета, које стоји под њезином бригом, а ако се мати има сматрати као да је нема, онда је отац овлашћен да да пристанак.

Онај родитељ, који је због каквог телесног или душевног недостатка, или због одсуства трајно спречен, или лишен очинске власти или туторства, осим случаја кад се то лишење догодило због руковања с иметком, сматраће се као да га нема.

То, да ли је родитељ спречен, установљава сирочадска власт.

У погледу усвојеног детета, док није разрешено усвојење, родитељ по крви није овлашћен да да пристанак.

§. 10. Туторска власт не одлучује без саслушања малодобника, а пред очима има искључиво интерес овог.

§. 11. Не могу једно с другим склопити брак:

а) крвни рођаци у правој линији;

б) браћа и сестре;

с) брат и сестра са крвним потомцима братовљевим и сестриним;

d) један брачни друг са крвним рођацима другог брачног друга у правој линији ни онда, ако је престао брак или ако је проглашен неважним.

Не чини разлику нити законитост или незаконитост порекла, нити то, да ли су браћи и сестрама оба родитеља заједничка, или само један.

У случају тачке с) ослобођење може дати краљ на предлог Министра Правде.

§. 12. Не може ступити у нов брак онај, чији ранији брак није престао или није проглашен неважним.

Ако је ранији брак ништаван, важе одредбе §-а 21., а у случају проглашења за умрлог, одредбе § а 73. и 74.

§. 13. Не могу једно с другим ступити у брак они, од којих је једно споразумно с другим радило о глави свом брачном другу или брачном другу другога.

§. 14. Забрањено је да ступи у брак онај, против кога је у течај стављен поступак ради сглавања под старатељство из разлога умоболности или такове глувонемости, која спречава споразум са знацима:

а) ако је старатељска власт том лицу поставила привременог старатеља;

б) ако је против њега одређена забрана (секвестар); или

ц) ако је стављање под старатељство изречено још неправомоћном пресудом.

§. 15. Забрањено је да без пристанка старатељева ступи у брак онај, који је стављен под старатељство као слабоуман или глувонем с којим је могући споразум помоћу знакова.

Сходно се има применити последњи став §-а 8. и §-а 10.

Види: §. 14. 110. 122. 124. и 147.

§. 16. Забрањено је да без пристанка родитељског ступи у брак онај малолетник, који је прешао двадесету годину, све и онда, ако му је његов законити заступник дао свој пристанак.

Последње зачеље §-а 8. као и §. 9. и 10. имају се сходно применити.

Види: §. 110. 122. 124. 130. и 147.

§. 17. Забрањено је склапање брака између брата и сестре од стрица.*)

Сродство се просуђује по §-у 11.

Министар Правде може дати ослобођење.

§. 18. Забрањено је склапање брака док усвојење није разрешено:

а) између усвојитеља и усвојеника, као и бившег брачног друга овога потомака; б) исто тако између крвних потомака усвојеника и бившег брачног друга усвојитељевог.

Законитост или незаконитост порекла не чини разлику.

Не узима се у обзир брак, који је пре усвојења престао или проглашен неважним.

У случају тачке б) министар правде може дати ослобођење.

Види: §. 110. 122. 124. 131. и 147.

§. 19. Забрањено је склапање брака између тудора, као и његових потомака с једне, а штићеника с друге стране, све док одношај тудорства траје.

Законитост или незаконитост порекла, не чини разлику.

Види: §. 110. 122. 124. и 147.

*) Деца од браће и сестара.

§ 20. Није дозвољено склапање брака између оних, којима је бракоразводном пресудом због браколомства забрањено ступање у брак једно с другим.

На предлог министра правде, Краљ може да да диспезацију.

Види: § 85. 110. 122. 124. и 147.

§ 21. Забрањено је ступање у брак, док пређашњи ништавни брак није престао, или није проглашен неважним.

Види: §. 12. 110. 122. 124. и 148.; даље §. 50. зак. чл. XXXIII:1894.

§ 22. На основу проглашења за умрлог забрањено је ступити у брак, ако брачни друг за умрлог проглашеног лица, или оног лица са киме хође да ступи у нов брак, има знања о томе, да је за умрлог проглашено лице преживело дан презумтивне смрти, или ако је то доказано.

Види: §. 12. 54. 74. 110. 122. 124. 127.

§ 23. Забрањено је једном брачном другу, да ступи у брак са лицем које је због уморства или намерног убиства извршеног или покушаног против другог брачног друга, осуђено као починилац или учесник, и онда ако пресуда још није правојсна.

Краљ може да даде диспезацију на предлог министра правде.

Види: §. 13. 110. 122. 124. 147.; даље §. 278--281. зак. чл. V: 1878.

§ 24. Забрањено је жени да ступи у нов брак пре истека десет месеци од оног дана, када је њезин брак престао или проглашен неважним.

Престаје ова сметња, ако је жена међутим родила.

Ова се сметња не протеже на онај случај, која је брак, за основу тачке в) §-а 54. проглашен неважним.

Министар правде може дати диспезацију.

Види: §. 110. 122. 124. и 147.

§ 25. Без дозволе више црквене власти забрањено је, да ступи у брак онај, ко по правилима оне цркве којој припада, не може ступити у брак због узрока црквеног реда или због завета.

Види: §. 110. 122. 124. 147 о. з. и зач. 2. и 3. §-а 50. зак. чл. XXXIII:1894.

§ 26. Забрањено је скапање брака без дозволе за женидбу, потребне у смислу војног закона. Види као код §-а 25.

§ 27. Забрањено је да се скопи брак без писаног огласа (§. 36.).

Управна власт може дати ослобођење.

Види: §. 28. 110. 122. 124. 147. о. з. и §. 45--62. зак. чл. XXXIII:1894.

ТРЕЋА ГЛАВА.

Склапање брака.

§. 28. Склапању брака предходи оглашење.

Види §. 113. 135. 144. 147. о. з. и §. 45.--62. зак. чл. XXXIII:1894.

§. 29. Брак се мора склопити пред грађанским чиновником.

Грађански је чиновник: а) матичар; б) прив чиновник муниципије; с) срески начелник; д) начелник града са уређеним магистратом; е) дипломатски заступник, конзул аустро-угарске монархије и заменик њихов, у границама овлашћења добивеног од угарске владе.

Види: §. 31--34. о. з. као и §. 5. 10. 79. зак. чланка XXXIII:1892.

Судска пракса. По закону о брачном праву немају вредности бракови, који нису склопљени пред надлежним грађанским чиновником. Развод брака предпоставља ваљано склопљени брак. (Касација у Н. Саду Г. 33/1925.)

Уредбу о конвалидацији и важности бракова склопљених без одржања битне форме венчања на територији на којој важи зак. чл. XXXI;1894. о брачном праву, — види у VIII књизи Игњатовићеве Збирке закона министарских наредаба и уредаба Краљевине СХС. за 1928. год.

§. 30 Брак се има сматрати склопљеним пред грађанским чиновником, ако је јавно мишљење за грађанског чиновника држало онога, пред коме је склопљен, изузев ако су обе странке имале знање о противноме.

Веа, која није учињена пред грађанским чиновником, на основу закона не сматра се ни у ком односу као брак.

Види: тач. а) §-а 42. и §. 122.

§. 31. При склапању брака матичар може учествовати само у свом округу, а други грађански чиновник само на територији свога службенога делокруга.

По §. 32. надлежни матичар има се сматрати као да у свом округу поступа, ако је при склапању брака суделовао у округу једног другог матичара, али на основу овлашћења овог потоњег.

У тачци с) §-а 29. споменути грађански чиновник, само онда може учествовати при склапању брака, ако је мушка страна угарски поданик, а пред њим склопљени брак има се сматрати као да је у Угарској склопљен.

Види: тач. а) §-а 41; тач. б) §-а 42. 113. 122. и 147.

§. 32. Брак се има склопити по правилу пред оним матичарем, у чијем је округу место редовног становања или у недостатку овога, место придржавања брачних другова или једнога од њих.

Види: §. 33. и 34. о. з. и §. 48. зак. чл. XXXIII:1894.

§. 33. По предидућем §-у надлежни матичар, по молби странака које желе ступити у брак, може

овластити другог матичара, да суделује при склапању брака.

Види: §. 10. 48. 58. 66. зак. чл. XXXIII:1894.

§. 34. Велики жупан, а у Будимпешти главни градски начелник, на образложену молбу странака које желе ступити у брак, може дозволити, да се брак скочи на земљишту муниципије, пред оним грађанским чиновником споменути у тачци б)—д) §-а 29, у чијем се округу налази званично седиште матичара надлежног по §-у 92, или овлаштеног по §-у 33.

Види: §. 65. и 66. зак. чл. XXXIII:1894.

§. 35. Сем случаја споменутог у §-у 36. грађански чиновник само овда може суделовати при склапању брака, ако је оглашење прописно обављено, или ако је од истога подељено ослобођење, и ако му није дошла до звања која законска брачна сметња или таква околност, која искључује слободан пристапак.

Види: § 38. 121. 122. о. з. и §. 57. 60. и 61. зак. чл. XXXIII:1894.

§. 36. У случају болести од које прети скоро смрт једној од странака, које желе ступити у брак, може се склопити брак и без оглашења и ослобођења, ако ове две странке изјаве пред грађанским чиновником (§. 31.), да по њиховом најбољем знању између њих нема никакве брачне сметње; на то може грађански чиновник узети од њих и заклетву.

Да ли постоји случај болести која прети скором смрћу, установиће грађански чиновник оценом околности.

Види: §. 27. 28. 121. 122. и 124.

Судска пракса. Ни према странци, која је смртно болесна, матичар не може прећи преко постојећих брачних сметња, ако их је сазнао, па чак ни онда, ако од истих има места ослобођењу. У овом случају мора се тражити и саче-

кати диспензација. Изјаве или заклетва странака не могу да замене прописно одклањање постојећих препрека. (К. 918/597.)

§. 37. Брак се склапа јавно и у службевој просторији, која је на то одређена.

Из важних разлога, грађански чиновник, по молби странака, које желе ступити у брак, може при склапању брака суделовати и уз искључење јавности и ван званичне просторије.

§. 38. За склапање брака потребан је слободан пристанак странака, које ступају у брак. Насиље заблуда и обмана (§ 53—55.) искључују слободан пристанак.

§. 39. Брак се склапа на тај начин, да заједно присутне обе странке, које желе ступити у брак, пред грађанским чиновником, који у свом звању поступа, лично изјаве, у присуству два сведока, да једно с другим ступају у брак. Ова изјава не може се везати ни за услов ни за време

Након ове изјаве, грађански чиновник, странке, које желе ступити у брак, у смислу закона проглашује брачним друговима.

Види: тач. б) §. 41. о. в. као и §. 62—66. зак. чланка XXXIII:1894.

§. 40. При склапању брака за сведоке се могу употребити само она лица која су навршила шеснаесту годину живота и која су способна да схвате чин склапања брака. Сведоци могу бити и рођаци странака, које склапају брак, или рођаци грађанског чиновника, који суделује.

ЧЕТВРТА ГЛАВА.

Неважност брака.

§. 41. Ништав је брак, ако је склопљен пред грађанским чиновником, али

а) не у његовом сопственом округу; или
б) противно ма којој другој одредби, садржаној у зач. првом §-а 39.

Види: §. 30—40. 42. 43. 138. и 147.

§. 42. На основу тачке а) §-а предидућег, ништав је брак:

а) ако је онога, пред киме је склопљен брак, јавно мишљење држало за грађанског чиновника дотичнога округа, сем ако су о противном имале знања обе стране, које ступају у брак;

б) ако је при склапању брака грађански чиновник суделовао у суседном округу, осим ако су обе брачне стране знале да грађански чиновник не поступа у свом сопственом округу.

§. 43. Ако су пред грађанским чиновником заједно присутне обе странке које желе склопити брак, лично изјавиле, да једна с другом ступају у брак, па су годину дана после склопљеног брака заједно живеле као муж и жена, њихов брак није ништав због тога, што је склопљен противно којој другој одредби, садржаној у зачелу првом §-у 39.

§. 44. Ништаван је брак, склопљен против §-а б. Није ништав брак, ако га пре престанка или пре проглашења за неважним, она странка, која нема пословне способности, одобри после престанка своје пословне неспособности.

Према околности случаја има се оценити, да ли је продужење заједничког живота, одобрење брака.

Одобрење нема важности, ако је међу брачним странкама међутим наступила сметња, наведена у тачки д) §-а 11. 12. и 13, чак и онда, ако је ова сметња у времену одобрења већ престала била.

На основу §-а 7. и 8. може се брак напаст и

онда ако је престала ништавност, заснована на §-у 6.

Види: посл. зач. §-а 56.

§. 45. Ништав је брак, ако је склопљен противно §-у 11, 12, и 13.

Није ништав брак на темељу тачке с) §-а 11., ако је пре престајања брака или пре проглашења његова ништавним, накнадно дата диспензација.

§. 46. Ништав брак, пре његова престанка, само се онда може сматрати ништавним, ако је у парници за ништавност проглашен ништавним.

Ништав брак, после његова престанка или после проглашења ништавним, сматраће се као да ни није склопљен.

Види: §. 56. 73. 74. и 88.

§. 47. Парницу за ништавост овлашћени су покренути: брачне странке, кр. државни тужилац и онај који докаже, да му од ништавости брака зависи какав правни интерес.

Нарочито су овлашћени, да таку парницу покрену:

- а) пређашњи брачни друг на основу пређе с њим склопљеног брака, док овај брак није престао;
- б) доцнији брачни друг, ако пуноважност његова брака зависи од ништавости пређашњег брака;
- с) онај који је правно заинтересован гледе пуноважности доцнијег брака.

§. 48. Брачни друг, чија је пословна способност ограничева, има парничке способности у парници за ништавност.

Правила законског заступства примениће се на брачне другове, који немају пословне способности.

Види: §. 127. и 128. о. з. као и §. 686. зак. чл. I:1911.

§. 49. Парница за ништавност може се покренути само дотле док брак није престао.

Види: §. 50. 70. 71. 73. 74. и 88.

§. 50. У парници за ништавност донесена правомоћна пресуда према свакоме има важности.

Ако пређашњи брачни друг није учествовао у парници ради ништавости, покренутој из узрока наведеног у §-у 12., важност одбијајуће пресуде не простире се на њега.

Види: §. 70. о. з. као и §. 676. и 686. зак. чл. I:1911.

§. 51. Напасти се може брак, који је један од брачних другова склопио против §-а 7.

Види: тач. а) §-а 56. тач. а) §-а 57. и тач. а) §-а 61.

§. 52. Напасти се може брак, који је један од брачних другова склопио без приставка односно одобрења прописаног у §-у 8.

Погрешно установљење тугорске власти (зач. 4. §-а 9) нема уплива на ваљаност брака.

Види: тач. б) §-а 56., тач. б) §-а 57., тач. а) и б) §-а 61.

§. 53. Напасти се може брак због насиља, ако га је који од брачних другова склопио услед основаног страха, проузрокованог страшењем.

Види: §. 38. тач. с), §-а 56. тач с), §-а 57. и тач. а) и б) §-а 61.

§. 54. Напасти се може брак због заблуде:

а) ако једна брачна страна у опће није хтела склопити брак и није знала да својом изјавом склапа брак;

б) ако је једна брачна страна са другим лицем склопила брак, а не са оним са којим је хтела, а није знала, да је то друго лице;

с) ако је једна брачна странка већ у времену закључења брака трајно немоћна била за вршење брачне дужности, а друга странка то није знала, нити је то могла закључити из околности;

д) ако је једна брачна страна осуђена била на казну, споменуто у §-у 79. или у тачки д) §-а 80.,

а друга брачна страна то није знала, па се уједно у погођем случају с разлогом може предпоставити, да не би била скопила брак, да је то знала;

е) ако је жена у времену склапања брака ванбрачно трудна остала од другога, а муж то није знао приликом склапања брака;

ф) ако се за умрлог проглашени брачни друг после склапања новог брака појави, а нови брачни другови при склапању брака нису знали да је за умрлог проглашени супруг у животу.

Види: §. 24. т. с). §-а 56. тач. с), §-а 57. тач. а) - с) §-а 61. и §. 74.

Судска пракса. За вршење права нападања, поменутог у §-у 54. овлаштена је само она странка, која је у заблуди. (К. 2448/1897.)

У случају тач. с) §-а 54. муж мора доказати не само то да му је жена трудна била већ приликом ступања у брак, него и то, да је од другога остала у другом стању; то признање тужене странке, да пре брака није полно опћила са тужитељем, не може се примити за доказ (К. 6781/ 898.)

Из правне природе парница поведених ради проглашења брака за неважним, изјаве брачних странака, не сачињавају самосталан и потпун доказ. (К. 4536/1900.)

Ако је тужитељ у току брака и искусио, да је тужени немоћан за вршење брачне дужности; али тек је касније дознао, да је та околност постојала већ приликом склапања брака, од овог времена се има рачунати једногодишњи рок за престајање права на тужбу. (К. 7138/1900.)

При пресуђивању тужбе засноване на тач. е) §-а 54. није одлучно то, да ли је потпуно зрело било дете, рођено 7. месеци после склапања брака. (К. 646/1902.)

Као што се не може напасти брак на основу разлога, садржаних у §-у 76—80., исто се тако не може тражити развод брака на основу разлога, наведених у §-у 51—55. Ако је дакле жена већ приликом ступања у брак, од другог остала трудна, а то је муж дознао тек после склопљеног брака, ова околност, до душе, може послужити разлогом да се брак нападне, али не може послужити бракоразводним узроком по тачки а) §-а 80. (К. 1611/1909.)

За установљење тога, да ли постоји стална импотен-

ција није довољно да брачне стране само у два маха без успеха покушавају вршење брачних дужности, већ је за то потребно дуже време. (Касаџија у Н. Саду бр. Г. 439/926.)

§. 55. Брак се може напасти због обмане, ако се обмана односи на битна лична својства другог брачног друга, а обману је намерно изазвао сâм други брачни друг, или је знао за обману која је потекла од трећег лица.

Не може се напасти брак, ако се с разлогом може предпоставити, да би заведени брачни друг и без те обмане ступио у брак.

Види: §. 38. тач. с. §-а 56., тач. с) §-а 57. и тач. а) и б) §-а 61.

Судска пракса. Та околност, што тужени није племићског порекла, или што је пре склапања брака тобоже већи приход симулирао, него што га стварно има, не може се супсумирати под појам обмане, нормиране у §-у 55. (К. 406/998.)

Невиност женске не може се привући под битна лична својства, предвиђена у §-у 55. (К. 1537/899.)

Прећутање тога, да је тужени кажњеног предживота, спада под појам обмане по §-у 55. (К. 1537/899.)

Епилепсија није бракоразводни узрок, већ је — у колико је постојала пре брака — разлог за проглашење брака неважним. (К. 1302/901.)

Не сачињава разлог за неважност брака сама по себи та околност, што тужена приликом ступања у брак није била девојка, већ од мужа разведена жена, а то је прећутала пред мужем. (К. 8242/1903.)

Епилептична странка, дужна је ту своју болест саопштити другој страни. (К. 7783/915.)

§. 56. За нападање је овлашћен:

а) у случају брака склопљеног против § а 7., док је брачни друг у добу неразвијености, краљ. државни тужилац, на темељу овлаштења добивеног од министра правде, а после тога сâм брачни друг;

б) у случају брака склопљеног насупрот §-а 8., малолетни брачни друг, који је постигао доба

развијености, а за време малолетности му, његова старатељска власт;

с) у случајевима из §-а 53—55. присиљени, заведени или обманути брачни друг.

Туторска власт своје право нападања врши преко сирочадског правозаступника.

Онај брачни друг, који одобри брак, кад постигне доба своје развијености (§ 44. и 65), не може га више напасти из тога разлога, што је склопљен био насупрот §-а 8.

Види: §. 47. тач а) и б) §-а 57. 59. и 129. о з. и §. 650. зак. чл. I:1911.

§. 57. Рок за нападање траје једну годину дана.

Овај се рок има рачунати:

а) у случају брака, склопљеног противно §-у 7., за државног тужиоца, од оног дана, када му је до службеног знања дошла могућност нападања брака; за другог брачног друга, од дана, када је постигао доба развијености;

б) у случају брака, склопљеног насупрот §-а 8., за старатељску власт, од оног дана, када је службено дознала за склопљени брак (§. 58.); за брачног друга, од оног дана, када је склопио брак, ако је пак тада још био у добу неразвијености, од оног дана, када се достигао то доба;

с) у случајевима из §-а 53—55. од оног дана, када је брачни друг ослободио утицаја присиле, и када је сазнао за заблуду или обману.

Види: §. 62. о з. и § 652. 667. 684. зак. чл. I:1911.

Судска пракса. У §-у 57. одређени строги рок не односи се на те случајеве. Када је брак нападнут искључиво због формалних захтева при склапању брака. (К. 3440/898.)

Ако се жена још за време заједничког живљења уверила о немоћи мужевљевој, тада има да покрене парницу на основу тач. с) §-а 57., од оног дана, када је до-

знала за обману или најдаље од дана остављања за годину дана. (К. 6407/900.)

§. 58. Са сазнањем туторске власти једнаке је важности знање онога законитог заступника или родитеља, чији је накнадни пристанак довољан, да се искључи нападање.

Ако је за то довољан накнадни пристанак само обојице, а сазнање се збило у разним данима, рок ће се рачунати од каснијег сазнања.

Раније знање онога, који је међутим постао овлаштени за давање престанка, сматраће се, као да га је са овлашћењем у исто доба задобио.

Види: §. 63—66.

§. 59. У случају брака, склопљеног противно §-у 8. може нападај извршити у року одређеном за старатељску власт и онај законити заступник или родитељ, чији пристанак за брак још недостаје.

Ну нападање губи своју важност, ако га старатељска власт за три месеца од дана званичног обавештаја не прихвати.

Види: §. 653. зак. чл. I:1911.

§. 60. Ако је брачни друг у прихватању нападања спречен силом или пословном неспособношћу, тада ток рока мирвје, док та сметња постоји.

Ова се одредба има сходно применити, када је у §-у 58. споменути законити заступник или родитељ спречен, да извести старатељску власт.

§. 61. Нема места нападању:

а) ако је брак судском пресудом разведен, или ако је престао у смислу §-а 74.;

б) ако је неразвијеног доба, малолетни, присиљен, у заблуду доведени или заведени брачни друг умро;

с) на темељу тачке f) §-а 54., ако је за умрлог проглашени умро или ако је нов брак престао

§. 62. Ако брак није био нападнут у року одређеном за нападање, или није био нападнут пре времена одређеног у §-у 61., као и у случају накнадне диспенсазије, престанка, одобрења и потврде (§. 63—66.), сматраће се, као да није ни постојала могућност за нападање брака.

§. 63. У случају брака склопљеног противно §-у 7., накнадној диспенсазији има места само дотле, док брачни друг не постигне доба развијености (§. 66.).

§. 64. У случају брака склопљеног противно §-у 8. накнадном престанку и одобрењу дотле има места, док брачни друг не постигне своју пунолетност. (§. 66.).

Накнадни престанак односно одобрење припада свагдашњем законитом заступнику, на давање престанка овлашћеном родитељу или старатељској власти.

Та околност, што је малолетник међутим навршио своју двадесету годину нема утицаја на утврђење накнадног престанка односно одобрења.

Иначе, у погледу накнадног престанка и одобрења, сходно ће се применити §. 8—10.

§. 65. Одобрење брачног друга само је онда пуноважно, ако га брачни друг изјави у том добу, у коме је за њега, по §-у 57. већ отпочео тећи рок за нападање.

Према околности случаја утврдиће се, да ли да се одобрењем сматра продужење заједничког живљења.

Одобрење брака склопљеног противно §-у 8., не обуставља право старатељске власти, да тај брак нападне.

Види: последње зач. §-а 56. 62. и 66.

§. 66. Нема места ослобођењу, одобрењу и приволи, ако је брак неважним проглашен, или ако је нападнути брак престао, или ако је брак нападнут пријавом.

Види: §. 68., 73. и 74.

§. 67. Брак који се може напасти, и у случају нападања пре његовог престанка сматраће се ваљаним све дотле, док у парници ради нападања није проглашен неважним.

Брак који се може напасти, у случају нападања, после његова престанка, или проглашења неважним, или после нападања путем пријаве, сматраће се тако, као да ни није био склопљен.

§. 68. Нападање брака бива: док брак није престао, тужбом или противном тужбом, а ако је брак већ престао, тада пријавом упућеном суду.

Тужбом или противном тужбом учињено нападање, само се до престанка брака може повући натраг.

Опозивање пријаве нема важности.

Види: §. 666. зак. чл. 1:1911.

§. 69. Брачни друг само сам може напасти свој брак, то право не припада законитом заступнику.

Брачни друг чија је пословна способност ограничена, има парничке способности у парници за нападање.

У случају брака склопљеног противно §-у 7., ако током парнице, покренуте по кр. државном тужиоцу, брачни друг достигне доба развијености, или ако у случају брака склопљеног противно §-у 8., брачни друг достигне доба развијености, или ако у случају брака склопљеног противно § у 8., брачни друг постане пунолетним током парнице покренуте

по старатељској власти, парница онака, каква је, прелази на њега.

§. 70. Одредбе из §-а 49. и 50. сходно ће се применити у парницама за нападање.

§. 71. По престанку брака свако може судским путем остварити своја права, која потичу из неважности брака.

Правомоћна пресуда само међу парничким странкама има важности.

§. 72. Одредбе из §-и 98. 101—103. имају се сходно применити на парнице, покренуте за неважност брака.

У парницама за ништавност, као и у парницама за нападање покренутим по кр. држ. тужиоцу, судија може одредити одвојено живљење брачних странака на предлог држ. тужиоца или по службеној дужности.

Судска пракса. Правне прописе о коначном издржавању жене, закон о брачном праву, није протегао на парнице за неважност брака. Овако проширење није установила ни законска пракса. (К. 1085/904.)

Суд није позван, да у коначној пресуди, донесеној у парници за ништавост брака, учини расположење гледе смештања и издржавања деце. (К. 3159/902.)

ПЕТА ГЛАВА.

Престајања брака.

§. 73. Брак престаје:

- а) смрћу једног брачног друга (§. 74.);
- б) судским разрешењем.

У случају проглашења умрлим, предпоставља се, да за умрлог проглашени није дуже живео од оног времена, које је у пресуди установљено као дан његове смрти.

Види: §. 12. 22. тач. е) §. 54. тач. б) §-а 61. и §-а 74. о. з. и §. 732—748. зак. чл. 1:1911.

§. 74. Брак престаје и тиме, ако један брачни друг, после проглашења другог брачног друга за умрлим, ступи у брак, осим ако је једна од странака, које су ступиле у нов брак, у времену склапања брака, знала, да је проглашени за умрлог, у животу или ако је нов брак због другог кога узрока ништаван.

Види: §. 12—22. тач. ф) §. 54., тач. с) §-а 73.

§. 75. Брак се може развести само судском пресудом и само из разлога, садржаних у §§-ма 76—80.

Види: §. тач. с) §-а 61., — §. 73. и 105. о. з. Поступак види у §§-ма 632—686. Гпп.

§. 76. Развод брака може тражити она брачна страна, чији брачни друг почини браколомство или противприродни блуд, или знајући да му брак постоји, склопи нов брак.

Види: тач. а) §-а 47. §. 83. 99. и 105.

Судска пракса. То дело тужене странке, да је насупрот постојања брака са тужитељем, у Америци склопила нов брак са трећом особом, установљава бракоразводни узрок предвиђен у §-у 76. (К. 7577/901.)

Браколомство се не може утврдити на основу лечничког мњења заснованог само на закључивању. (К. 2024/1902.)

У случају браколомства у §-у 76. означено правно правило, само се онда може применити, ако је оно извршено за време брачне заједнице брачних другова, и ако је оно послужило разлогом одвојеног живљења. (К. 2857/912.)

§. 77. Развод брака може тражити она брачна страна, коју је њезин брачни друг намерно и без правног разлога оставио:

а) ако она брачна страна, која је варушила брачну заједницу, по истеку времена од шест месеци, рачунајући од дана остављања свог брачног друга, судским решењем позвана да успостави брачну заједницу, том решењу не удовољи за време које је суд одредио;

б) ако брачна странка, која је нарушила брачну заједницу, а чије је место пребивања бар годину дана непознато, позвана судским прогласом, да за годину дана успостави брачну заједницу, овом позиву неоправдано не удовољи.

Види: тач. а) §-а 80. и 105. о. з. као и §. 649. зак. чл. I:1911.

Судска пракса. Она брачна страна, која живи у дивљем браку, нема права да тражи развод брака на основу §-а 77., јер напуштање није неоправдано. (Касаеија у Нов. Саду, Г. 739/1920.)

Када жена напусти свога мужа зато, што ју је овај полним опхођењем заразио, муж не може тражити развод брака по тач. а) §-а 77., јер напуштање није неоправдано. (Кас. Суд у Н. Саду 88/921.)

Жена није дужна вратити се свом мужу, ако је овај у небрачни одношај ступио са другом женом. (Апелац. Суд у Н. Саду, 1148/921.)

Жена је дужна следовати свога мужа на место пребивања му; ако то не учини, има се сматрати као таква, која је свога мужа намерно и неправично оставила, ако тек не докаже, да је имала за то основаног разлога. (Кас. Суд у Н. Саду, 23/1922.)

Молбу, да се супруг обавезе, да успостави брачни заједнички живот, властан је поднети само остављени супруг. (Кас. Н. Сад, 23/1922.)

У бракоразводној тужби не могу једно до другог постојати §. 77. и §. 80. и то ни кумулативно, ни алтернативно. (Кас. Н. Сад, 12/923.)

Тужитељ само онда може прећи са §-а 77. на 80. ако напусти тужбу по §-у 77., и ако за основ бракоразводне тужбе по тач. а) §-а 80. служи такав узрок, који је настао после покретања тужбе на основу §-а 77., или такав узрок, за који тужитељ није знао, када је од суда тражио издавање позива за успоставу брачног живота. (Кас. Нови Сад, 234/925.) Но и у овим случајевима се има прва парница напустити и покренути нова.

Жена, која се на судски позив није хтела вратити мужу, и ако томе није било никакве сметње, не може се бранити тиме, да је њезин муж касније, пошто је већ прошао рок одређен судским позивом за успоставу брачне заједнице,

узео себи другу женску и ступио с њом у дивљи брак. (Кас. Н. Сад, 4/926.)

Настављање брачне заједнице с правом може одрећи онај брачни друг, према коме је друга брачна страна извршила дело, које сачињава бракоразводни узрок. Успостављање брачне заједнице не може се везати ни за какав услов, јер то би значило, да недостаје безусловна намера. (Кас. Н. Сад, 147/927.)

Оправдано је напустила жена свога мужа, ако ју је муж натукао, када му је приговорила то, што подржава љубавни одношај са страном женском. (Кас. Суд Нови Сад, 370/1926.)

Није озбиљан мужевљев позив, ако овај у време позива живи у дивљем браку с другом женом. У оваком случају жена има оправданог разлога, да се своме мужу не врати на позив. (Кас. Н. Сад, 370/926.)

Муж није дужан примити натраг жену, нити јој давати издржавање, ако је она за време одвојеног живљења била таковог понашања, које вређа брачне дужности. (Кас. Нови Сад, 227/927.)

Муж је дужан у заједничком домазлуку жени осигурати одговарајући положај, и према томе жену заштитити према свакоме, па и према својим родитељима. Ако муж то не учини, жена с правом одбија повратак у заједнички домазлук са родитељима мужевљевим. (К. 7564/902.)

Онај брачни друг кога је понашање другог брачног друга приморало, да врекине брачну заједницу, има се сматрати као такав с киме је брачни му друг без оправданог разлога прекинуо брачни живот. (К. 5155/902.)

У парници покренутој на основу §-а 77. закон не прописује одређење одвојеног живљења. (К. 7281/903.)

Са природом брака се не слаже таква нагода, по којој брачне странке међусобним споразумом прекидају брачну заједницу. У оваком случају ма која брачна страна може тражити, да се одреди успостављање саживљења, а ако то остане без успеха, и развод брака. (К. 875/904.)

Не може се издати позив по §-у 77. против умоболног брачног друга. (К. 2880/900.)

Тужену странку терети обавеза доказивања, да је тужитеља оправдано напустила. (К. 4761/896.)

Брачни друг може да одрече успостављење брачне заједнице и на основу таковог разлога, на основу кога сам

не би могао тражити развод брака према §-у 83. (К. 3482/914.),

Свака ранија кривица сматра се опроштеном услед молбе по §-у 77. (чл. 3665/914.).

Не може се развести брак на основу тач. а) §-а 77. ако намера молиоца није уперена на упоставу заједнице. (К. 1723/916.)

То правно правило, да је жена дужна да следи мужа у његов стан, не важи онда, ако понашање мужевљевог оца немогућним чини заједничко становање (Касација Н. Сад, 184/928.).

По правној природи установе из слова а) §-а 77., не могу бити обе странке криве разводу брака, већ само једна (Касац. Н. Сад, 352/925.).

Када је муж својом поступком дао својој жени оправдана разлога, да га напусти, тада није довољно, да се муж против своје жене послужи простим формалним судским позивом на успоставу брачне заједнице, већ је при томе потребно, да учини једну озбиљну манифестацију своје жеље и воље, да му је искрено и озбиљно стало до продужења и одржавања брачне заједнице. (Касац. Н. Сад, 583/927.)

Ни на судски позив се жена не мора вратити мужу, ако овај има код себе другу жену са којом небрачно живи. Позив мужевљев сматра се неозбиљним. (Касац. Н. Сад, 242/928.).

§. 78. Развод брака може тражити она брачна страна, којој је о глави радио њезин брачни друг, или коју је њезин брачни друг намерно и тешко злостављао на начин, који доводи у опасност телесну неповређеност или здравље.

Види: §. 13., тач. а) §-а 80., 83., 99. и 105.

Судска пракса. Разрешни вердикт пороте, само то чини, да се тужени не може казнити, али нема утицаја на судбу бракоразводне парнице; она се има решити према чињеницама, установљеним у току брачне парнице. (К. 3796/903.)

§. 79. Развод брака може тражити она брачна страна, чији је супруг, после склапања брака осуђен на смрт или бар на пет година робије или тамнице.

Нема места разводу брака, ако је брачна страна пре склапања брака починила злочин, па је о томе имао знања брачни јој друг приликом склапања брака.

Види: тач. d) §. 54. §. 83. 99. и 105

Судска пракса. По правилном тумачењу §-а 79. само на основу правојојне кривичне пресуде може се тражити развод брака. (Кас. Н. Сад, 37/924.).

§. 80. По молби једне брачне стране може се развести брак, ако друга брачна страна:

а) својим намерним понашањем тешко повреди супружанске дужности, ван случајева из §§-а 76-78.;
 б) дете које припада пороцици брачних другова, наведе или жели навести на кривично дело или на неморалан живот;

с) неморалан живот тврдокорно наставља;

д) после склапања брака буде осуђена на робију или тамницу испод пет година или на затвор због престапа извршеног из користољубља.

У овим случајевима брак се може развести само онда, ако се судија, по брижљивој оцени индивидуалности и животних прилика брачних другова, уверио о томе, да је брачни одношај, услед једнога од наведених разлога толико разривен, да је даљи заједнички живот постао несношљив по странку која тражи развод.

Види: тач. d) §-а 54. 83. 99. и 105. о. в. као и §§-е 665. 677. и 680. зак. чл. 1:1911.

Судска пракса. Стално прекидање брачне заједнице већ само по себи сачињава повреду супружанске дужности. (Касац. Н. Сад, 721/920.).

Жена, која се на позив мужевљев није хтела мужу вратити, и ако томе није било никакве сметње, не може се бранити тим каснијим делом мужевљевим, да је овај после коначног прекидања брачне заједнице од стране њезине, к себи увео друге женске и с њима ступио у ванбрачни одношај, јер посредно је и томе узрочник управо

то дело женино, што се није хтела вратити мужу. (Касац. Н. Сад, 721/920.).

То, што је једна брачна страна после склапања брака променула своје верско убеђење, не може се супсумирати ни под једну тачку §-а 80. (Касац. Н. Сад, 7/921.).

Повреду супружанске дужности (тач. а) §. 80.) чини она жена, која са својим намерним понашањем у сумњу доводи свој добар глас и своју супружанску верност. (Кас. Н. Сад, 102/923.).

Виши суд може пресуду нижег суда, и без нарочите оспоредметне жалбе исправити тако, да тужби ради развода брака места да не на основу тац. а) §-а 80. као што је то нижи суд по молби учинио — већ на темељу §-а 76., пошто квалификовање чињеница изнесених по странкама, спада у делокруг суда. (Кас. Н. Сад, 188/923.).

Тешко је повредила брачне дужности жена, која је пред страним људима јавно изјавила и признала, да је починила прелубу и да је од страног човека затрудила (без обзира на то, да ли признате чињенице објективно одговарају истини или не). (Кас. Н. Сад, 288/922.).

Тешку повреду супружанске дужности (тач. а) §. 80.) чини муж, који пред државним тужиоцем осумњачи своју жену због побацивања, ако ту своју сумњу ничим не може да обравложи. (Кас. Н. Сад, 146/924.).

Жена је овлашћена да остави свога мужа, ако ју је овај злостављао. (Кас. Н. Сад, 51/924.).

Тешку повреду супруж. дужности чини муж, који своју жену неоправдано назове блудницом. Иста је така повреда и то, када муж адвокату изјави, да са својом женом не ће наставити полни живот чак и ако се жена врати натраг. (Кас. Н. Сад, 283/926.).

Из те околности, да је муж неко време трпео недовољени одношај своје супруге, не може се извести тај закључак, као да за њега није постало несношљиво брачно саживење у смислу задњег става §-а 80 (Кас. Н. Сад, 220/926.).

Муж је тешко повредио супружанску дужност, ако је за време одвојеног живљења похађао јавну кућу. (Кас. 2082/917.).

Ако жена не врши брачне дужности, спречава рађање деце, а свога мужа и децу оскудно држи, не према друштвеном и имовном стању мужевљевом, брак се има развести на основу тац. а) 80. (К. 4663/910.)

То дело мужевљево, што се за време одвојеног живљења страном женском верио и истој купио адаћаре, сачињава бракоразводни узрок из тац. а) §-а 80. (К. 1756/912.).

За време брака, па и за време одвојеног живљења, дужна је жена да сачува супружанску дужну верност тако, да са њезине стране не буде никакве моралне препреке за уступавање брачне заједнице у свако доба. (К. 655/916.).

Удата жена, која се без знања и пристанка мужевљевог дописује са страним мушкарцем, грешни против брачне верности, особито онда, ако је дописивање обављено у тајности. (К. 2082/917.).

§. 81. Не може тражити развод брака онај, који је пристао на скривљено дело свога брачног друга, или је учесник био у њему.

Не искључује право на тужбу та околност, што предлежи бракоразводни узрок и против онога брачног друга, који моли развод брака.

Види: §. 105. о. в. као и §. 656. и 667. Гпп. (1.1911.)

§. 82. Престаје право на тужбу, ако је брачни друг скривљено дело опростио.

Опраштању има места и у току парнице.

Судска пракса. Трајне повреде брачних дужности (н. пр. небрачни одношај) само се онда могу сматрати опрштенима, ако су после коначног престанка тих трајних повреда уследиле оне околности из којих се може извести опроштај. (Касац. Н. Сад, 220/926.).

Правна је предпоставка, да је муж својој жени опростио кривицу, ако је познавајући ову, са њоме наставио брачни живот. (Касац. Н. Сад, 263/922.).

Повлачење кривичне пријаве против свога мужа, без успостављања брачне заједнице, укида само кривичне последица поднесене тужбе, али из самог повлачења тужбе не може се извести тај правни закључак, да је дело мужевљево опрштено. (К. 685/905.).

§. 83. У случајевима из § а 76. 78. 79. и 80. тужба се може покренути само за шест месеци од оног дана, када је супруг сазнао за кривицу, а у случају §-а 79. и тачке d) §. 80. кад је дознао за казнену пресуду.

Ако је брачни друг силом или пословном неспособношћу спречен у покретању тужбе, дотле док ова сметња траје, ток рока мирује како за њега, тако и за његовог законитог заступника. (§. 87.)

Кад прође десет година од извршења кривице или од правоћности казнене пресуде, тужби ради развода брака нема места.

Види: § 57. 100. и 105. о. в. и §. 645. 657. 652. 667. 685. Гпп.

Судска пракса. Повреде брачне дужности сталног карактера (н. пр. небрачни одношај) застаревају од дана када престане оно стање, понашање односно дело, које сачињава предмет трајне повреде. (Кас. Н. Сад, 220/926).

Стално прекидање брачне заједнице, као повреда дужности по тачки а) §-а 80., услед сталности одсуства, не може се супсумирати под §. 83. (К. 5646/913.)

Престајање тужбе или противне тужбе на основу §-а 83. има се узети у обзир из службене дужности. (К. 6625/916.)

§. 84. Ради подупирања бракоразводне молбе, у вези са бракоразводним узроком, на коме је заснована тужба или противна тужба, може се позивати и на такав бракоразводни узрок, у погледу којег је већ престало право на тужбу.

§. 85. У пресуди, којом се изриче развод брака, има се кривом прогласити она брачна страна, чијом је кривицом разведен брак.

Ако је услед противне тужбе брак разведен кривицом обеју брачних странака, судија прогласи кривима оба брачна друга.

Тужена странка и без противне тужбе може молити, да се у случају развода брака и тужитељ прогласи кривим, ако против њега докаже разводни узрок; ову молбу може засновати и на такав узрок, у погледу којег ајој је већ престало право на тужбу, али је постајало у времену, када је постао разводни узрок на коме се оснива развод.

Због браколомства кривим проглашеном брачном другу, има се у пресуди, у којој се изриче развод брака, забранити ступање у брак са оним лицем, са којим је извршио браколомство.

Види: §. 77, 80, 89., 90., 94., 95, 105. и 139. о. в. и §. 667. Гпп.

Судска пракса. Тужени може своју молбу, да се тужитељица прогласи кривом, засновати само на темељу таквих узрока, односно којих му је право тужбе припадало још онда, када је постао узрок, на основу којег тужитељица тражи развод брака. (Касац. Н. Сад, 263/922).

Задњи став §-а 85. не може се применити онда, када је браколомство извршено путем силовања (К. 2252/99).

§. 86. Брачни друг, чија је пословна способност ограничена, има парничке способности у бракоразводној парници.

§. 87. У име умоболног супруга његов законити заступник може, на основу овлаштења старатељске власти, молити развод брака.

Старатељска власт само онда може дати овлашћење, ако развод брака захтева очито интерес умоболног брачног друга.

Види: §. 83. 105. о. в. и §. 645, 648-9. Гпп.

Судска пракса. Против умоболног брачног друга, за време његове болести, у опште се не може покренути бракоразводна парница. (К. 4748/903.)

§. 88. Брак престаје оног дана, када постане правоћна бракоразводна пресуда.

§. 89. Ако је пресуда само једног супруга прогласила кривим, овај је дужан оне дарове, које је за време трајања брака, или пре брака с обзиром на намеравао склапање брака од другог брачног друга добио, у природи вратити, или ако је то немогуће, дужан је накнадити вредност до висине његова обогаћења.

Губе важност даровна обећања, која је учињено невин брачни друг за време постојања брака

или пре брака из разлога наумљеног склапања брака, у корист кривог брачног друга.

Право на повратак само у том случају може бити предмет уступања. принудног извршења и наследства, ако је овлашћени подигао тужбу.

Тужба застарела за годину дана од развода брака.

Види: §. 3, 35. и 105.

Судска пракса. Ако је брак разведен кривицом обеју брачних странака, поклони међусобно важе; ни једна страна не може тражити да се уопостави пређашње стање (К. 233/915.)

§. 90. Жену, која није проглашена кривом, дужан је кривим проглашени муж издржавати према своје имовном стању и друштвеном положају, у колико њезин приход не би био довољан за тако издржавање.

Издржавање се има платити у готовом новцу, унапред, по правилу у месечним оброцима.

На жељу женину, муж је дужан да осигура издржавање.

Види: §. 95. и 105. о. в. и §. 687. и 695. Гпп.

Судска пракса. Осигурање досуђеног коначног издржавања може се тражити и по окончању бракоразводне парнице. (К. 6764/916.)

§. 91. Одмерено издржавање може се повисити.

а) ако се због имовног стања мужевљевог није могло одмерити ни потребно издржавање, па се оно (имовно стање) међутим поправило;

б) ако су при установљавању издржавања узети у рачун таки приходи женине, од којих је она касније отпала ван своје кривице.

Види: §. 105 о. в. и §. 687. и 695. Гпп.

Судска пракса. На основу §-а 413. Гпп. може се тражити и снижавање правомерно досуђеног коначног

издржавања, ако се женне имовне прилике променуле (К. 2666/916)

§. 413. Грађ. пар. поступка, у смислу §-а 3. зак. чл. LIV:1912, ван снаге је ставио одредбе из §-а 91. у погледу повишења коначног издржавања; према томе оно се може повисити не само у случајевима наведеним у тач. а) и б) §-а 91., него и на основу друге битне промене прилика, које имају уплив на количину издржавања. (К. 181/913.)

§. 92. У погледу издржавања, брачни се другови могу слободно нагодити, а жена се може и одрећи истога. Обавеза издржавања прелази и на мужевљеве наследнике, но ови могу тражити, да се издрживање снизи до висине чистог прихода заоставштине.

Види: §. 105.

Судска пракса. За ваљаност нагоде између брачних друговима, по §-у 22. зак. чл VII:1886.¹⁾ потребна је јавнобележничка исправа. (К. 7067/916)

§. 93. Мужевљева обавеза на издржавање престаје, код жена склопи нов брак.

§. 94. Сопственом кривицом развепена жена не може носити име свога мужа.

Ну жена, која није проглашена кривом, може задржати мужевљево име и после развода брака, ако је ту своју жељу изјавила у парници.²⁾

Судија ово право женино мора изрећи у бракоразводној пресуди.

§. 95. У бракоразводној пресуди судија одлучује и о смештању и издржавању заједничке малолетне деце.

Ако се родитељи нису друкчије нагодили, деца до седме године живота им, остају код матере, преко овога доба, поверавају се старању оног родитеља, који није проглашен кривим, а ако су оба родите-

¹⁾ Види Мали Зборник Закона св. 31.

²⁾ Види Закон о именима чл. 14.

ља проглашена кривим, мушка деца поверавају се очевљевом, а женска, материном старању.

Ну, с обзиром на кривицу и друге личне околности родитеља, судија може одступити од нагоде родитеља, па може учинити расположење супротно горњим прописима, може чак децу поверити старању треће особе.

Трошкове око издржавања и васпитања заједничке деце, дужна су оба родитеља подмирити сразмерно према свом приходу, ако је за то недовољан приход дејег имања.

У случају опасности, како суд, тако и сирочадска власт може одредити, да се обезбеди за децу утврђено издржавање.

Види: §. 105. даље §. 11. и 13. зак. чл. XX:1877.

Судска пракса. Та околност, што је брак на основу §- 77. разведен из материне кривице, не искључује то, да се женско леге и после своје седме године не повери матери. (К. 2818/905.)

§. 96. Ако судија налази, да у парници расветљење чињеничне околности нису довољне, да би се могло одлучити о смештању и издржавању деце, отклониће расположење по овом питању, па ће по окончању парнице списе доставити сирочадској власти ради располагања.

§. 97. Ако је судија у бракоразводној пресуди одлучио о смештању и издржавању деце, али његова одлука услед промењених прилика више не одговара интересима деце, сирочадска власт може учинити расположење противно судској одлуци.

§. 98. У току парнице, на молбу ма које брачне стране, судија је дужан одредити одвојено живљење од стола и постеље.

Види: §. 72. 105. и 118. о з. и §. 674. и 675. Гпп.

§. 99. У случају §-а 76. 78. и 79. у сврху по-

кушаја измирења, судија ће пре развода брака, по правилу одредити растављање брачних странака од постеље и стола.

Само се онда може отклонити одређење одвојеног живљења, ако у опће нема наде, да ће се брачни другови измирити.

У случајевима из §-а 80. увек се има одредити одвојено живљење од постеље и стола.

Одвојено живљење од постеље и стола, на краће време од шест месеци, ни на дуже време од једне године не може се одредити или поновити. Али по сагласној молби странака, одвојено живљење може се одредити и на дуже време.

Види: §. 656., 665. и 684. зак. чл. I:1911

Судска пракса. У случају §-а 80. ако је потпуно искључено постојање наведеног бракоразводног узрока, не мора се одредити одвојено живљење брачних странака. (К. 2592/916.)

§. 100. Ако брачне странке за време њиховог одвојеног живљења од постеље и стола, успоставе брачну заједницу, или ако тужитељ, а у случају противне тужбе тужена странка, за три месеца по истеку рока, одређеног за одвојено живљење од постеље и стола, не би молио развод брака, не може се више молити развод брака на основу разлога употребљеног у парници.

Став други §-а 83. има се сходно применити.

Не може се узети у обзир противна молба туженога у погледу развода брака из кривице тужитељчине, ако тужени по истеку времена одређеног за одвојено живљење, не поднесе молбу прописану у §-у 100 (К. 263/922.)

Недостатак молбе по §-у 100. узима се у обзир на службене дужности. (Касац. Н. Сад, 172/925.)

§. 101. За време одвојеног живљења од постеље и стола, брачни другови нису обавезани на заједнички живот.

§. 102. У случају одређења одвојеног живљења од стола и постеље, судија чини привремено расположење о смештању заједничке малолетне деце, и о њиховом издржавању, као и о женином издржавању и о издавању потребних ствари у женину корист.

Издрживање жене, судија установљава према имовним приликама и заради брачних другова, а може мужа и ослободити од дужности издржавања.

Види: § 72. 105. 118. о. в. и §. 674. и 675. Гпп.

Судска пракса. Жени припада коначно издржавање од онога дана, када је донесена правоћна пресуда у погледу кривиче, а тим даном уједно губи важносуд пресуда среског суда донесена у предмету привременог издржавања. (Касац. Н. Сад, 227/921.)

Из те околности, што је муж одвео своју жену у кућу својих родитеља, те је тамо у њиховом гавдинству радио, излази, да муж нема никаквог свога прихода, дакле да је материјално неспособан за издржавање. У оваком случају издржавање деце терети мужевљеве родитеље, а само ако би они били неспособни за издржавање, прелази та дужност на женине родитеље. (Апелација у Н. Саду, 402/921.)

По сталној судској пракси, жена може у посебној парници тражити коначно издржавање само онда, ако је то своје право изречно привржала. (К. 1382, 917.)

Ако жена у својој тужби ради развода брака изјави, да не жели уређење имовних прилика, та изјава се има сматрати одрицањем и од права на привр. издржавање. (Апелација у Н. Саду, 202/920.)

Ако суд у току бракоразводне парнице из доказа који предлеже, стече основано уверење, да је жена са другим мушкима без икаквог стида и срама одржавала неморалну везу, као таква жена, која је тешко повредила супружанску верност, постаје недостојном издржавања од стране мужевљеве, услед чега се муж не може осудити ни на привр. издржавање таке жене, чак он у случајевима из §-а 102. (Стална пракса.)

§. 103. Родитељ по правилу може долазити у додир и са оним дететом, које није поверено њего-

вој бризи, и може водити надзор над његовим васпитањем.

Начин састајања са дететом, у случају потребе утврђује сирочадска власт, која може у очитом интересу детета и искључити састајање.

Види: §. 675. зак. чл. I:1911.

VI. ГЛАВА.

Растављање од постеље и стола.

§. 104. У случају када се по овом закону може развести брак, брачна странка у својој тужби или противној тужби, у место развода брака може тражити растављање од постеље и стола.

Дотле док првостепени суд у парници није донео пресуду, молба управљена на раставу од постеље и стола, може се преиначити на молбу ради развода брака.

§. 105. Прописи из §-а 75—87. 89—92. 95—98. 101—103. овога закона, имају се сходно применити и на раставу од постеље и стола.

Растављање од постеље и стола, у погледу имовно-правних односа, има исту правну важност као и развод.

§. 106. Од постеље и стола одвојене брачне странке могу ма када да успоставе брачну заједницу.

Ако су брачне странке пријавили парничком суду, да су успоставиле заједничко живљење, правне последице растављања од постеље и стола престају од часа пријаве.

§. 107. Ако је растављање од постеље и стола трајало две године, рачунајући од дана правоћности пресуде, свака брачна странка може захте-

вати, да судија преиначи пресуду о растављању од постеље и стола на бракоазводну пресуду.

Види: §. 141. о. з. као и §. 645. 683. 684. и 695. Гпп.

VII. ГЛАВА.

У иноземству склопљени бракови и бракови иностранаца.

§. 108. Ваљаност бракова склопљених у иноземству у погледу доба и пословне способности, за свако од брачних другова, има се пресуђивати искључиво по законима домовине обеју странака, ако тек ти закони не наређују примену другог ког закона, или овај закон не наређује друкчије.

Види: §. 6-10. 111-113. 127-130. 135. 147.

§. 109. Ако угарски држављанин мушког рода склопи брак са иноземком, било у иностранству, било у Угарској, ваљаност брака, са изузетком доба и пословне способности, има се пресуђивати по угарским законима.

Види: §. 108. 110. 111. и 147.

§. 110. Угарског држављанина вежу §§. 14-27. и 124. овог закона и онда, ако брак склопи у иностранству.

Види: §. 124. и 147.

§. 111. Када се брак склопи у Угарској, §§. 11. 12. и 13. примениће се и на иноземце.

Иначе одредбе из §-а 108. и 109. меродавне су и за брак иностранаца, која је склопљен у Угарској.

Види: §. 113 и 147.

§. 112. За малолетног иноземца, који има место редовног становања у Угарској и који ван своје кривице не може да набави, по законима своје домовине за склапање брака потребан пристанак родитељски или старатељски, угарска старатељска

власт, надлежна по месту становања, поставиће му старатеља, па по саслушању овога може дати пристанак за склапање брака.

Види: §. 8-10.

§. 113. Ваљаност брака у погледу формалних захтева има се пресуђивати по законима, који постоје у времену и месту склапања брака (став 3. §-а 31.)

Брак угарског држављанина, који се има склопити у иностранству, мора се огласити и у Угарској (§ 27.)

Ако иностранац жели да склопи брак у Угарској, у погледу оглашења примениће се правила мађарског закона. Иностапац мора и то доказати, да по законима његове домовине (§ 108. став 2. §-а 111.) нема сметње његовом браку. Министар правде може да даде опроштај од тога доказивања.

Види: §. 147. о. з. као и §. 51. 77. 78. зак. XXXIII:1894.

§. 114. У брачној парници угарског држављанина важи пресуда само угарског суда.

Види: §. 135. о. з. и §. 5. зак. чл. LX:1881.

§. 115. На основу таквих чињеница, насталих пре прибављања угарског држављанства, које по ранијем праву брачних другова сачињавају разлог за развод брака или за раставу од постеље и стола, угарски суд може развести брак оног брачног друга, који је прибавио угарско држављанство, ако те чињенице и по новом закону служе као разлог за развод брака.

Ако је раставу од постеље и стола изрекао инострани суд још пре него што је прибављено угарско држављанство, угарски суд може развести брак, ако је растава учињена због такве чињенице, на основу које се брак може развести и по овом закону.

Види: §. 107. 135. и 147. о. з. као и §. 684. Гпп.

§. 116. У брачним споровима иностранаца, угарски судови могу поступати само у том случају, ако њихова пресуда важи у оној држави, чији су поданици брачне странке.

§. 117. Жена која је била угарски држављанин у време непосредно пред скапањем брака на угарском земљишту са иноземцем, може против свога мужа и пред угарским судом покренути парницу за неважност брака, ако после скопљеног брака није пошла са мужем у иностранство.

Ако је муж угарски држављанин, па после извршеног дела, које може послужити разлогом за развод, поставе држављанин друге државе, али његова жена не пође с њим у иностранство, тада жене може и пред угарским судом да покрене против њега бракоразводну парницу.

Види: §. 116. и 147. о. з. као и §. 639. Гпп.

§. 118. У случају да иностране брачне стране бораве у Угарској, Угарски судови могу чинити сходна расположења у смислу §§-а 98. 101—103. и онда, ако брачна парница не потпада под њихову судбеност.

Види: §. 147. о. з. и §. 675. Гпп.

§. 119. На брак иноземца, чије се држављанство не може утврдити, у свима случајевима, у којима би по овом закону меродавни били домаћи закони тога иностранаца, примениће се закони места његовог становања.

§. 120. Одредбе државних уговора, које се односе на брачне правне одношаје, важе и овда, ако се оне разликују од одредаба овог закона.

ОСМА ГЛАВА.

Казнене одредбе.

§. 121. Прописи из §§-а 252. 253. 256. и 257. Кривичног Закона о злочинима и преступима, примениће се од дана ступања на снагу овог закона и на оног грађанског чиновника, који учествује при скапању брака с том изменом, да се осим казне лишења слободе, има изрећи и казна губитка права на звање.

Под разведљивим и ништавним браком, помнутим у §§-ма 255. 256. и 257. кривичног закона о злочинима и преступима, има се разумети брак, који се по овом закону може напасти или који је по овом закону ништав, а под сметњом споменутом у наведеним §§-ма, имају се разумети у овом закону одређени узроци за неважност брака.

§. 122. Онај грађански чиновник, који зна, да постоји која сметња садржана у §§-ма 14—25. и 27. овог закона, или да није овлаштен да суделује при склапању брака, па ипак суделује, чини преступ, и у колико његово дело не сачињава теже кажњиво дело, казниће се затвором до шест месеци и губитком права на звање:

Онај грађански чиновник, који у предидућој тачки споменуто дело учини из нехата, у колико му дело не сачињава строжије кажњиво дело, казниће се због преступа, новчаном казном до хиљаду круна; у случају поновљења, изрећиће се и губитак права на звање.

Види: §§-е 465. 471. зак. чл. V:1878. и Уредбу о измени јединице о новчаној казни и глоби предвиђене у закону и наредбама на територији ББВ.¹⁾

¹⁾ Саопштена у Игњатовићевој Збирци министр. наредба књ. I. стр. 75.

§. 123. Духовник или на вршење верског обреда овлашћено друго лице, које суделује при црквеном венчању пре него што стравке докажу, да су склопиле брак пред грађанским чиновником, чини преступ и има се казнити новчаном казном до хиљаду круна; у случају поврата затвором до два месеца и новчаном казном до хиљаду круна.

Ако се испостави да је брак пред грађанским чиновником предходно склопљен, дело ће се казнити као прекршај новчаном казном до тристотине круна.

Није кажњиво дело, ако је црквено венчање обављено у такој болести једне странке, која јој прети блиском смрћу.

§. 124. Ко насупрот сметње или разлога неважности, предвиђеног овим законом, знајући то, склопи брак, у колико му дело не би прелазило у ред тежих кривичних дела, чини преступ и казниће се затвором до три месеца и новчаном казном до хиљаду круна.

§. 125. Казнене одредбе војног закона о женидби без дозволе, остају недирнуте.

§. 126. Поступак у случајевима престапа, одређених у горњим §§-ма спада у делокруг кр. средских судова.

ДЕВЕТА ГЛАВА.

Мешавите одредбе.

§. 127. При примени овога закона под пословно неспособнима имају се разумевати они:

а) који се налазе испод 12 година;

б) који су због умоболности или из другог кога разлога лишени употребе свог разума, док ово стање траје;

с) који су на основу тач. а) §-а 28. зак. чл. XX:1877. под старатељством;

д) којих је стављање под старатељство предходно одређено на основу § а 1. зак. чл. VI:1885.;

е) којима је малолетство продужено из разлога сагласних са тачком а) §-а 28. зак. чл. XX:1877.

Види: §. 6. 40. 44. 60. и 83. о. з. као и §. 650. Гпп.

§. 128. По овом закону под лицима ограниченима у пословној способности, имају се разумети:

а) они малодобни, који у смислу предидућег §-а нису неспособни за правно делање;

б) они, којима је продужена малодобност из разлога сагласног са тачком б) §-а 28. зак. чл. XX:1877.;

с) они пунолетни, који стоје под старатељством на темељу тачке б) §-а 28. зак. чл. 1877.

§. 129. Она жена, која је склопила брак противно §-у 8. у погледу примене прописа, који се односе на нападање брака, спада под исти поступак као и малолетни, све дотле док не наврши двадесетчетврту годину.

У сваком случају за законитог заступника и надаље се има сматрати онај, који је пре склопљеног брака био законити заступник. Исто то важи и за старатељску власт.

§. 130. При примени овог закона не узима се у обзир пунолетство засновано на §-у 5. Зак. чл. XX:1877., као ни продужење малолетности учињено из разлога, који не стоји у сагласју са тачком а) и б) §-а 28. зак. чл. XX:1877.

§. 131. Усвојене (посиновљење) при коме је рођени отац задржао себи очинску власт, или при коме је мати по крви, задржала туторство, не узима се у обзир при примени овог закона.

§. 132. Одредба из §-а 522. зак. чл. LIV:1868. по којој брачни друг може молити проглашење за умрлим ради разрешења брачне везе, ставља се ван снаге.

Поступак ради проглашења за умрлог, било да га покреће овлаштени по тачки б) §-а 522. горе реченога закона, било пак брачни друг, спада у делокруг оног окружног суда, који је надлежан за наследне парнице, или пак у делокруг оног окружног суда, на чијој се територији налази седиште среског суда, надлежног за наследу парницу. Бранитељ брака не поставља се ни онда, ако брачни друг моли проглашење за умрлим.

У предмету проглашења за умрлим, при примени овог закона, једнаку вредност има пресуда донесена по молби овлашћеника по тачки б) §-а 522. зак. чл. LIV:1868. као и иста пресуда донесена по молби брачног друга.

Види: §. 73. 74. о. з. као и §. 74. зак. чл. XXXIII:1894.

§. 133. Не важан брак има правну снагу важног брака за она добронамерна трећа лица, која су до проглашења брака за неважним, закључили правне послове са брачним друговима који су живели у неважном браку.

§. 134. У случају развода брака, у погледу имовинских одношаја брачних другова, примениће се постојећа правна правила, у колико овај закон не наређује друго што.

§. 135. При примени овог закона под Угарском се има разумети оно подручје, на коме важи овај закон, под угарским судом пак имају се разумети они судови, који врше судску власт на подручју на коме важи овај закон.

Види: §. 146. и 147.

ДЕСЕТА ГЛАВА.

Закључне одредбе.

§. 136. Суђење у брачним стварима спада у делокруг кр. судовоа.

§. 137. Брачни и веридбени спорови, који су у току, предаће се надлежним кр. судовима.

У овим споровима судови поступају по прописима из става 1. §-а 138. 139. и 143.

§. 138. Важност бракова склопљених пре ступања на снагу овог закона, има се просудити по пређашњим правним прописима.

Но ови бракови, после ступања на снагу овог закона, на основу таког разлога неважности, који по овом закону није признат таким, само се онда могу напасти, ако по пређашњим правним прописима није било места ослобођењу.

Види: став 2. §-а 137.

§. 139. Бракови склопљени пре ступања на снагу овог закона, могу се развести на основу чињеница насталих за време важности пређашњих правних правила, ако су те чињенице, и по овом закону узрок за развод брака, а по пређашњим правним прописима је на основу тих бар у погледу једне брачне стране било места разводу брака или растављању од постеље и стола.

У таким случајевима тужена страна сходно §-у 85. може молити, да се тужитељ прогласи кривим, ако против њега докаже таку чињеницу, која је по пређашњим правним прописима служила као узрок за развод брака, премда ту чињеницу овај закон не признаје узроком за развод брака.

§. 140. Ако је једна од растављених странака, пресудом донесеном по ранијим законима, ограничена у способности склапања брака, овако ограни-

чење има правне важности само у случају одређе-
ном у §-у 20. овог закона, и само у тамо одређе-
ним границама.

§. 141. Ако су брачне стране по ранијим
правним прописима правомоћно растављање од
постеле и стола на темељу таких чињеница, које
по овом закону сачињавају бракоразводни узрок,
под условима садржаним у §-у 107., ма која од
брачних странака може молити, да пресуду која
изриче растављање од постеле и стола, суд прет-
вори у бракоразводну пресуду.

Види: §. 28. зак. чл. LIV:1912.

§. 142. Ако је брак, пре ступања на снагу овог
закова само гледе једне брачне стране разведен
био, друга брачна странка може тражити, да се
важност бракоразводне пресуде и на њу протегне.

§. 143. Сва правна снага оних веридаба, које
су склопљене пре ступања на снагу овог закона,
пресуђиваће се искључиво по одредбама овог закона.

У веридбеним парницама, које су у току,
примењиваће се искључиво одредбе овог закона.

Види: став 2. §-а 137.

§. 144. Ако странке докажу, да је оглашење
обављено пре ступања на снагу овог закона сходно
ранијим правним прописима, тада није потребно
ново оглашење за годину дана, рачунајући од по-
следњег дана оглашења.

Но грађански чиновник и у овом је случају
дужан да испита нема ли какве брачне сметње по
овом закону или не постоји ли така околност, која
искључује слободан пристанак.

§. 145. Ако овај закон одређује рок за оства-
рење права, а ранији закони таково ограничење
нису познавали, или ако странци по ранијим
правним прописима на расположењу стоји дужи

рок за остварење својих права, но што га је овај
закон одредио, примениће се рок установљен овим
законом, а тај рок рачунаће се од дана ступања
на снагу овог закона.

§. 146. Министарство се овлашћује, да овај
закон путем наредбе преведе у живот у граду Риједи
и на њеној територији.

§. 147. С обзиром на одредбе из §-а 1., 47.,
48. и 59. зак. чл. XXX:1868. и § а 1. зак. чл. L:1879.
и у смислу истих, у погледу брака угарских
држављана, који имају општинску завичајност у
Угарској и у Хрватској и Славонији, одређује се ово:

Правна начела садржана у §-у 108—111., 113.,
115., 117. и 118. овог закона примениће се сходно
ка брак угарског држављана надлежног у Угарској,
што га је склопио у Хрватској и Славонији као
на територији која под круном светог Стевана
сачињава једну државну заједницу, надаље на брак
што га је склопио на територији Угарске, угарски
држављанин, који је надлежан у Хрватској и Сла-
вонији и који стоји под посебним правом тих земаља.

Види: §. 684. Гпп.

§. 148. Овај закон ступа на снагу после го-
дину дана од дана проглашења.

Министарство се овлашћује да овај закон на-
редбеним путем приведе у живот пре истека 1. год.

Оног дана, када овај закон ступи на снагу,
губе важност постојећа правна правила, која се
односе на брачне и веридбене послове, а не њихова
места ступају одредбе овог закона¹⁾.

§. 149. Овај закон не дира у верске дужности,
које се односе за склапање брака.

§. 150. Извршење овог закона поверава се
министру правде и министру унутрашњих дела.

¹⁾ Овај је закон ступио на снагу 1. октобра 1895. г.